

Slædepatruljen Sirius

af læge Leif Vanggaard

Grønlands østkyst er øde. Idag overvintrer kun få mennesker her. Tidligere var det anderledes. Langs hele kysten finder man overalt spor efter de eskimoer, der i sin tid beboede landet. Disse gamle bopladser kendes let ved deres frodige vegetation. Som grønne pletter liver de op i den barske natur, hvor de brune farver er helt dominerende. De sidste eskimoer man har beretning om fandtes af Clavering i 1823 på sydsiden af den ø, der bærer hans navn. Hvorfor den oprindelige befolkning uddøde, ved man ikke, måske hænger det sammen med de mange hvalfangere, der fra Holland og England jagede ved storisen. Måske skete en forandring i klimaet, der ødelagde mulighederne for jagt. Man mener, at renen forsvandt på omtrent samme tidspunkt. Siden lå landet øde, indtil op i dette århundrede, hvor norske fangstfolk byggede deres fangststationer i området nord for Mestersvig. Også danske fangstkompanier sendte fangere op, og dette var baggrunden for broderstriden med Norge i trediverne.

Medens den norske interesse og indsats især var baseret på de økonomiske og kommercielle muligheder, bestod den

danske indsats også af videnskabelige ekspeditioner, hvor først og fremmest Lauge Kochs ekspeditioner bør nævnes. Det var på disse ekspeditioner danske forskere fattede interesse for videnskabelig forskning på Grønland. Efter krigen er denne indsats især blevet fulgt op fra geologernes side.

Rejser man nordover fra Mestersvig, findes der kun to stationer, der er bemandede. Først Daneborg, siden Danmarkshavn. I foråret 1972 nedlagdes Station Nord, og den ved Kap Harald Moltke af Eigil Knuth byggede station er kun bemanded i sommermånederne.

Samlet bor der i Mestersvig, Daneborg og Danmarkshavn omkring 30 personer. På „kysten“ regner man kun de overvintrende, medens sommerfolkene ikke tæller. Mange af disse mennesker har tilbragt år her, snart på den ene station, snart på den anden. Der er noget i naturen, der får mennesket til at vende tilbage. Måske er det roen og freden. Tilværelsen her er beskyttet, og man er langt fra alle de bekymringer og det stress, man finder i det store samfund.

Naturligvis rummer isolationen problemer, men den daglige tilværelse og

dens nære og håndgribelige problemer synes at kræve sin mand fuldt ud, resten klares ved det kammeratskab, der her udvikles. Det er sjældent, at en mand må flyves ud, fordi han ikke har kunnet udholde denne tilværelse. Måske er hemmeligheden den, at i et så lille og tæt samfund, som en ødestination udgør, kender den enkelte, hvor paradoksalt det end kan lyde, alligevel flere mennesker, end han ville hjemme. De uundgåelige kanter, der altid vil opstå mellem mennesker, der er henviste til at leve så tæt op ad hinanden, kendes naturligvis, men uenighed og uoverensstemmelser fører sjældent til alvorlige konflikter. Er man henvist til kun at omgås 7-8 andre mennesker, har man ikke råd til at miste en eneste, og man ser sjældent en diskussion udvikle sig længere end til det punkt, hvor standpunkterne er blevet markerede. Skulle der opstå dybere uoverensstemmelser, vil der altid være nogen, der går imellem. Denne balance opfattes af den besøgende som noget meget håndgribeligt. Livet her lærer mennesket tolerance. Det er måske det, der giver denne tilværelse dens tillokkelse for mange mennesker. Måske er kammeratskab, tolerance og fred værdier, der kun vanskeligt får mulighed for at udfolde sig andre steder – og isolertheden og ensomheden værd.

Slædepatruljen.

Under anden verdenskrig forsøgte tyskerne at sætte sig fast på Grønlands østkyst, idet vejrmeldinger herfra var afgørende for at forudsige vejret i Europa. I 1941 oprettedes derfor en slædepatrulje, der først og fremmest

blev bemandet med tidligere fangstfolk fra Nordøstgrønland. Gennem krigens sidste år beviste denne slædepatrulje sin værdi. I halvtredserne oprettedes den nuværende slædepatrulje. Siden har den år efter år afpatruljeret kysten fra Scoresbysunds nordgrænse rundt Nordøstrundingen og vestover mod Naresstrædet. En strækning på ialt ca. 5.000 km. Slædepatruljens opgave er naturligvis i første række overvågning af dansk territorium. Ved sin tilstedeværelse bevidner slædepatruljen Danmarks vilje til at håndhæve sin suverænitet over dette mennesketomme landområde. I forbindelse med løsningen af overvågningsopgaven fungerer slædepatruljen som politimyndighed i Nord- og Nordøstgrønland. Dens medlemmer er udstyret med politiskilt og er i denne funktion underlagt politimesteren i Godthåb. Endvidere pålægges slædepatruljen opgaver til hjælp for de ekspeditioner, der har behov herfor. Under slæderejserne foretages vildttælling, samtidig med at slædepatruljen til enhver tid sidder inde med lokalkendskab til forholdene overalt på kysten, og derfor kan være andre myndigheder behjælpelig ved at videregive denne viden. Under vintrens slæderejser passerer slædeholdene ødestinationerne og medfører derfor post. Som et kuriosum kan nævnes, at disse breve, der bærer afstempling „Med slædepost“, står i høj kurs hos filatelister verden over.

Operativt er slædepatruljen underlagt Grønlands Kommando i Grønnedal, medens den administrativt ledes fra Marinestabens i København. Ligesom for vejrstationerne er København meget nærmere end Vestgrønland. Dette gælder for

Slædepatrulje undervejs.

Fot.: Guldbrandsen.

transport af gods og personer, men også radioforbindelsen til Danmark er bedre end tværs over indlandsisen.

Slædepatruljen består af en håndfuld frivillige, der efter endt værnepligt tegner sig for en toårs periode. Der har hvert år været mange flere ansøgere, end man har kunnet antage. Udover et almindeligt godt helbred stilles ingen særlige krav. De antagne gennemgår foråret før de opsendes en forskole, hvor der især lægges vægt på uddannelsen i radiotjeneste samt gives teoretisk undervisning i en række forskellige fag. Specielt modtager alle et udvidet kursus i nødhjælp. Ofte vil et slædehold befinde sig så langt fra nærmeste station, at det ikke vil være muligt at bringe hjælp, hvorfor enhver siriusmand skal

kunne yde en nødvendig hjælp, dersom en kammerat skulle blive syg eller komme til skade. Over radioen skal han kunne beskrive symptomer og udføre de behandlingsforskrifter, han måtte få fra lægen.

En anden meget vigtig funktion løses under forskoletiden, idet de kommende siriusfolk pakker godset, der skal opsendes med sommerens forsyningskib. Dette er af stor betydning, dels fordi det letter arbejdet med udpakningen i Daneborg, men i lige så høj grad fordi man under udførelsen af dette arbejde lærer hinanden at kende og lægger grunden til det kammeratskab, der er en betingelse for at klare tilværelsen i de to år, der forestår.

I uddannelsen er hovedvægten lagt på

videreførelse af de traditioner, der har været grundlaget for at kunne færdes i Østgrønland. Således skal hver siriusmand selv fremstille sin slæde, hundepisk, skagler o. s. v. Han bliver i dette undervist af de gamle, der har været et år ved slædepatruljen. Når slæderejserne begynder om efteråret, bliver en ny mand og en erfaren mand sat på hold sammen, således at den gamle kan lære begynderen op. Næste år er det så ham, der skal give sin viden og erfaring videre. På denne måde holdes traditioner og erfaring i live. Det er fastholdelsen af gamle traditioner, der er kernen i al arktisk færden. Der er ikke råd til for megen eksperimenteren, dertil er naturen for hård. Bag traditionerne ligger i virkeligheden den viden, eskimoerne gennem generationer samlede sig, kombineret med den teknik fangstfolkene anvendte. — Den har bestået sin prøve.

De enkelte slæderejser er ofte af to-tre måneders varighed. I denne periode er radioen den eneste forbindelse med omverdenen. Fra hovedstationen i Daneborg holdes hver dag kontakt med alle slædeholdene. I den sydligste del af Nordøstgrønland op til Danmarkshavn benytter man sig af de gamle fangststationer, der hvert år bliver forsynet med motorbåd eller fly. Tidligere foretoges disse depotflyvninger med flyvevåbnets Catalina-maskiner, men efter at disse er forsvundet, har man de to sidste år udført disse flyvninger i samarbejde med Grønlandsfly. Man har anvendt helikopter, der imidlertid ikke har nogen større aktionsradius set i relation til de enorme afstande i Nordøstgrønland. Derfor må helikopteren forsynes med brændstof, der

med faldskærm droppes fra en af flyvevåbnets C-54 (DC-4).

Under slæderejserne suppleres provianten med jagtudbytte, da hundeprovianten ellers ville optage en uforholdsmæssig stor del af slædens last.

Almindeligvis består hundespandet af 10 hunde. Transportkapaciteten begrænses af hundenes trækraft. Denne regnes for en stor hund til ca. 35–40 kg, men her spiller føret naturligvis en stor rolle, og over lange strækninger kan det blive nødvendigt at løfte og skubbe slæden frem over isskruninger og bar jord. Det bedste hundeføre er blankis, mens løs sne er tungt og kræver, at der foran spandet må trampes et spor. Normalt køres med vifteforspand, men i løs sne anvendes det såkaldte nome-forspand, hvor hundene trækker i en lang række.

Det forstås, at slæderejserne kan være uhyre krævende for såvel hunde som mennesker. Under rejserne må der tages hensyn til dette. Hensynet til hundene kræver, at lederen hele tiden er klar over, hvad han kan byde sit spand, og hvad han har i reserve. Dette forudsætter en ikke ringe erfaring og evne til selvstændigt at træffe beslutninger. En forkert vurdering kan hurtigt få holdet i en livsfarlig situation. Lederen må hele tiden forudse, hvad der kan ske i løbet af de næste timer. Ingen kan hjælpe ham. Han har ingen vejrmeldinger at holde sig til. På basis af sine observationer og sin erfaring må han forsøge at vurdere lokale meteorologiske forhold og træffe sine beslutninger, idet forandring i vejret kan kuldaste enhver forudlagt plan. Nok er det en hård tjeneste, men til gengæld er enhver gennemført dag en belønning for

*Flyvevåbnets Catalina
afhenter ekspeditionshold i J. Brønlund Fjord.*

Fot.: Hans Berg (1966).

den, der ved egen indsats har klaret sig frem. Livet i Nordøstgrønland appellerer til noget i mennesket, en trang til selvstændighed, til at overvinde problemer, noget som kun få kan tilfredsstille i den daglige tilværelse i vort beskyttede moderne samfund.

Fremtiden.

Gennem de seneste år har Danmark mindsket sin aktivitet i det ubeboede Grønland. Da USA ikke længere så sig i stand til at udføre forsyningsflyvningerne til Station Nord, blev stationen lukket. Vejrstationerne drives delvist for penge fra Den Internationale Luftfartsorganisation (ICAO), men der er indenfor ICAO et ønske om at nedlægge nogle af disse stationer. Falder dette tilskud også bort, kan en lukning af flere ødestationer hurtigt blive aktuel. I den offentlige bevidsthed indgår Nord- og Nordøstgrønland ikke som en del af det Grønland, der er politisk vilje til at in-

vestere i. Dette er så meget desto alvorligere, fordi man i disse år ser en øget udenlandsk aktivitet netop her. Naturligvis er denne aktivitet ikke illegal, men den er blot delvist ukontrolleret. Nedsikring i anden officiel aktivitet vil rimeligvis medføre, at man lægger mere vægt på at tildele slædepatruljen opgaver med hensyn til kontrol med de aktiviteter og koncessioner, der gives tilladelse til. Men en sådan kontrol kan kun udføres, dersom slædepatruljen tildeles materiel og myndighed, samt at personalet suppleres med specialister (geologer). Dette peger frem mod en status for slædepatruljen på linje med „The Royal Canadian Mounted Police“ i Nordcanada.

De forsvarsmæssige interesser i Nordøstgrønland er betinget af de opgaver, der kræves løst. Det direkte forsvar af Grønland er omfattet af den dansk-amerikanske forsvarsaftale, og i denne sammenhæng er de danske styrker af mere symbolsk karakter, men måske netop derfor af særlig betydning.

Der tales i disse år om oprettelse af en naturpark i Nord-Nordøstgrønland. Oprettelse af en sådan, vil det være en naturlig opgave for slædepatruljen at fungere som kontrollanter i området.

Den erfaring og viden, der ligger ved slædepatruljen, vil kunne anvendes i andre sammenhæng. Idag er opgaven at overvåge området, at kontrollere de ekspeditioner, der færdes i området. I fremtiden bør dette kombineres med løsning af andre opgaver. Den danske indsats i Nord- og Nordøstgrønland bør i fremtiden koordineres i langt højere grad end hidtil, hvor flere ministerier handler mere eller mindre uafhængigt af hverandre.